

Josep Lluís Facerías i els seus Grups

Obra colectiva coordinada por Ricard de Vargas Golarons y Roger Costa Puyal - Editorial Descontrol
Barcelona, desembre 2020 - 365 pàgines + 6 maps desplegable i un anexo fotogràfic

Carles Sanz

En el centenario del nacimiento de Josep Lluís Facerías, 6 de enero de 1920, se publica este libro sobre este guerrillero urbano anarquista que junto con Francesc Sabaté, Quico, representan a toda una generación de hombres y mujeres que durante la década de los 50 y 60 lucharon contra la dictadura franquista y que se dejaron la vida en el intento.

La edición del libro ha sido toda una epopeya, durante un par de años se ha batallado para que pudiera estar en las librerías y ponerlo a disposición de los lectores. Tiempos difíciles para los editores pero que finalmente ha visto la luz en una magnífica impresión con mapas y un fantástico anexo de fotografías y reproducción de documentos y publicaciones. Esfuerzo de agradecer a la editorial Descontrol.

Recuperar la memoria de esta guerrilla urbana olvidada y silenciada por historiadores no sólo durante la Transición sino también en estos últimos años era un acto de justicia que debemos al tesón en el tiempo de Ricard de Vargas y, en este caso también, a Roger Costa, activista libertario cofundador de la Directa. El libro además de una cronología aporta como novedad unos escritos del propio Facerías con textos inéditos del propio Face sobre la situación de los grupos de acción en Barcelona. A continuación encontramos una serie de artículos escritos por Octavio Alberola, Carles Sanz, Joan Busquets *el Senzill*, Pepe Molina, Jean Marc Rouillon y Ricard de Vargas sobre la vida y la muerte de Facerías.

El libro se completa con testimonios de personas que conocieron a Facerías. Quizá la parte más importante sean las 54 biografías de los compañeros y compañeras de los grupos de acción. Face como Sabaté son las cabezas visibles, pero detrás estaban cientos de guerrilleros que pagaron con la cárcel o la muerte sus acciones revolucionarias. Estas biografías son un reconocimiento a todos esos luchadores olvidados y silenciados en la mayoría de los libros escritos sobre la guerrilla urbana. Sigue el contenido del libro con un texto sobre la Comisión organizadora de la «Marxa dels Maquiss», colectivo que lleva veinte años realizando actividades para sacar del olvido a todos estos revolucionarios y recuperar la memoria también sobre los hechos y lugares de las acciones. Para finalizar hay un extenso dossier fotogràfic con imágenes de guerrilleros y reproducción de documentos y publicaciones.

Hay que destacar, como ya hemos indicado antes, la estupenda impresión digna del tema, así como ese esfuerzo para difundir el libro a un precio más que ajustado teniendo en cuenta que contiene mapas desplegable i los anexos fotogràfics que, como indicábamos antes, se han editado en papel satinado. Una gran contribución que ayuda a recuperar la memoria histórica de unos hombres y mujeres olvidados durante años.

LA BARANA DEL VENT

Mi vida, de Federico Urales

Ferran Aisa

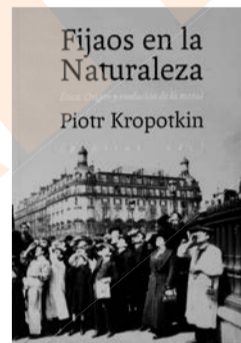
Acaba de ser publicada per la Universitat de Barcelona i la Universitat Rovira i Virgili l'autobiografia de Federico Urales, pseudònim de Joan Montseny Carret (Reus, 1864-Salon de Vergt, 1942), *Mi vida*, edició de Teresa Abelló i Ginés Puente amb escrits de Jordi Martí Font i Jaume D. Rodríguez Madrazo. *Mi vida* s'havia publicat en tres volums els anys 1930 i 1931 per les edicions La Revista Blanca, ara les tenim en un sol volum de 513 pàgines. Federico Urales va escriure aquests textos el 1929 quan tenia 64 anys. Les seves memòries són una gran aportació a la història del moviment anarquista ibèric de finals del segle XIX, que ell la va viure en primera persona. El llibre comença amb la seva vida a Reus on aprendrà l'ofici de boter, les primeres passes cap a la idea anarquista en el Centre d'Amics, la seva militància a la Internacional obrera, la lluita obrera, els seus estudis de magisteri, l'etapa de professor laic i els escrits rebels plens d'indignació. Urales sap que les lluites signifiquen persecució i repressió: «porque a los obreros en Catalunya, antes siendo federalistas y luego siendo anarquistas, desde el año 1840 se les persigue encarnizadamente.» Denuncia la repressió contra els anarquistes anomenats «Màrtirs de Chicago». El març 1891 es casa amb la mestra racionalista Teresa Mañé (Soledad Gustavo), un mes després és detingut com organitzador del Primer de Maig a Reus. La presó serà una constant per el jove Urales, el 1892 torna a ser detingut acusat d'escriure un full de protesta contra les execucions dels anarquistes de Jérez i contra els que són acusats de formar part de La Mà Negra. Urales denunciarà els afers repressius que l'Estat emprèn contra la classe obrera, especialment contra el moviment anarquista, hi escriu textos com *El proceso de un gran crimen* on denuncia els procediments inquisitorials dels tinents de la Guàrdia Civil, Narciso Portas i Alfredo Peña, torturadors dels detinguts com còmplices de Pallàs en l'atemptat contra el capità general Martínez Campos. Entre els executats d'aquest cas hi ha el seu amic Manuel Archs, del qual publica una carta dirigida al seu fill des del Castell de Montjuïc: «Las ideas anarquistas tienen por base la libertad y el amor, dejando a disposición de todos los individuos todo cuanto la naturaleza produzca y todo cuanto la inteligencia humana fabrique.» Federico Urales coneixerà i patirà durament la repressió al ser detingut, encausat i condemnat en l'anomenat Procés de Montjuïc derivat de l'atemptat contra la processó de Corpus del carrer Canvis Nous. Al Castell de Montjuïc conviurà amb els principals escriptors anarquistes a Catalunya: Fernando Tarrida del Marmol, Pere Corominas, Josep Lluanas, Anselmo Lorenzo, Teresa Claramunt i molts altres militants que seran sotmesos a tortura terrorífica, alhora cinc companys són executats. Urales explica amb tot detall aquesta època en què l'anarquisme era perseguit a mort i es decretava la llei antianarquista. Una vegada alliberats del captiveri 28 militants anarquistes són expulsats d'Espanya i enviats en un vaixell a Anglaterra. Urales, Lorenzo, Tarrida, Claramunt, etc., viuran a Londres rebent la solidaritat del Comitè d'Ajuda als Refugiats Espanyols. Posteriorment viuran una temporada a París on coneix a Jean Grave. La lectura d'aquest immens treball és una formidable lliçó d'història del moviment obrer de caire anarquista, un llibre imprescindible. A través d'Urales seguim la seva relació amb intel·lectuals com Malato, Malatesta, Kropotkin, Mella, Ferrer i Guàrdia, Giner de los Ríos, Lerroux, Dicenta, Unamuno, Clarín, Azorín, etc. Urales i la seva esposa retornaran a Espanya establint-se a Madrid on participaran en la Campaña Internacional a favor de les Víctimes de Montjuïc. fundaran *La Revista Blanca* i *Tierra y Libertad*. A proposta de Ferrer i Guàrdia, Urales publicarà *Sembrando flores*, llibre de lectura de l'Escola Moderna. Durant l'estada a Madrid el 1905, Federico Urales i Soledad Gustavo tindran una filla, Federica Montseny Mañé. A les darreres pàgines de *Mi vida*, Urales s'endinsa als anys vint, temps de pistolerisme i dictadura en què, novament, però ara des de Barcelona publicaran *La Revista Blanca* i apareixerà *La Novela Ideal*.

Fijaos en la naturaleza

Ética: Origen y evolución de la moral

Piotr Kropotkin - Editorial Pepitas de Calabaza - Logroño, 2021 - 348 pàgs.

Fijaos en la Naturaleza. Ética: Origen y evolución de la moral forma parte del gran proyecto —inconcluso— que Kropotkin se planteó al final de su vida: la construcción de una Ética que asentara los fundamentos morales para garantizar una convivencia justa e igualitaria. Analizando la vida en común de los animales, de los seres humanos previos a la civilización, de las diferentes corrientes religiosas, filosóficas y morales, Kropotkin probó, desde un punto de vista científico, que la Naturaleza no es amoral y no enseña al hombre el mal; al contrario, la moral es un producto natural de la evolución de la vida social no solamente en el ser humano, sino en casi todos los seres vivos. Todo el progreso humano está íntimamente ligado a la vida social, que engendra de modo natural e inevitable, tanto en los humanos como en los animales, el instinto de sociabilidad y de apoyo mutuo, cuyo desarrollo subsiguiente hace nacer en los hombres los sentimientos de simpatía y de afecto. Las investigaciones de Kropotkin, siempre fundamentadas en la observación del medio natural, le otorgan unas cualidades excepcionales que lo convierten en el teórico de la anarquía por el que mejor pasan los años. *Fijaos en la Naturaleza. Ética: Origen y evolución de la moral* también puede leerse como un sencillo y comprensible, pero profundo, recorrido por las principales corrientes filosóficas. Esta edición cuenta, además, con un magnífico y esclarecedor prólogo de Álvaro Girón Sierra.

Mi vida

Federico Urales - Edición de Teresa Abelló y Ginés Puente - Universitat de Barcelona - Barcelona, 2021 - 516 pàgs.

Hombre de fuerte personalidad, Federico Urales fue amado y odiado tanto por adversarios políticos como por correligionarios anarquistas. En su empeño por justificar los claroscuros de su vida, entre 1930 y 1931 publicó una autobiografía en tres tomos, reunida en la presente obra. En ella relata una infancia y juventud con ciertas dificultades, que desembocaron en su expulsión de España tras haber sido acusado y encarcelado durante el denominado Proceso de Montjuïc. Mantuvo con obstinación la defensa de un anarquismo individualista y se relacionó con personalidades ilustres del panorama nacional e internacional, entre ellas Francesc Ferrer i Guàrdia, quien le prestó ayuda económica para poder editar *La Revista Blanca*. Con estas memorias, precedidas de cuatro estudios que aportan un balance crítico del perfil biográfico e ideológico del autor, recuperamos a una figura fundamental del pensamiento y la política de los siglos XIX y XX.

NOTA: Se ha programado su presentación en La Rosa de Foc, el jueves 15 de abril, a las 18 h.

Rafael Farga Pellicer, referent capdal de l'anarquisme

Sempre m'he preguntat per què un referent imprescindible per entendre els orígens de l'anarquisme al nostre país, com es el cas de Rafael Farga Pellicer, hagi estat oblidat durant tant de temps no només per la historiografia burgesa, sinó també pels propis anarquistes.

Per posar fi a aquest buit, afortunadament, al setembre de l'any passat, la editorial Lo Diable Gros va publicar un llibre biogràfic de 239 pàgines sobre la seva figura, amb el títol *Rafael Farga Pellicer (1844-1890). Forjador de l'anarquisme català*. El seu autor és Manuel Vicente Izquierdo, historiador a qui conec de fa molts anys, des de aquell primer batxiller nocturn per a treballadors que vam compartir a l'Institut Jaume Balmes, a principis dels 70.

Manuel s'ha especialitzat al llarg dels anys en la història dels moviments socials de l'últim terç del segle XIX. Historiador rigorós, molt bon investigador i amb una redacció molt entenedora ja ens ha ofert anteriorment altres joies així, *Josep Lluanas i Pujals (1852-1905)*, *La Tramontana i el llibre pensament radical català (1999)* i *Àcrates, Els tipògrafs de La Academia. Precursos de l'anarcosindicalisme del segle XX (2017)*, a més de diversos treballs sobre anarquisme i llibre pensament. Té també pendent d'edició una biografia sobre Eudald Canivell. Bé, qui millor que Manuel Vicente per recuperar a un dels personatges més importants de l'anarquisme al segle XIX. Aquest llibre ja va ser referenciat a la *Sol* anterior, però hem considerat que necessitava una ressenya més amplia per la importància de Farga.

Per saber qui va ser Farga Pellicer ens tenim que remuntar a la formació de les primeres societats obreres a Catalunya. Les revoltes socials a mitjans del segle XIX i la lluita per l'associacionisme són durament reprimides pel Govern, no oblidem les condicions infrahumanes que patia la classe treballadora. Aquí trobem a Farga Pellicer com un dels homes cabdals en l'organització i creació de les primeres societats obreres. El personatge va ser un home polièdric i a través de la seva biografia Manuel Vicente ens fa un recorregut pel republicanisme, el federalisme, l'ateneisme i, finalment per l'anarquisme.

Farga es va fer soci de l'Ateneu Català de la Classe Obrera a l'any 1864, una primera etapa amb idees republicanes i federalistes, base

del creixement del moviment obrer. Com diu Manuel Vicente, al 1868 es creà la Direcció General de les Societats Obreres de Barcelona, essent el seu primer secretari Rafael Farga Pellicer. Del republicanisme es passa a l'internacionalisme, fundat a Londres per Bakunin, qui va enviar a Espanya a Giuseppe Fanelli per promoure-la. «Farga Pellicer esdevindrà un dels propagadors de l'Aliança de la Democràcia Socialista i de l'Associació Internacional del Treball. Des de les societats obreres de Barcelona impulsaran el juny de 1870 la celebració del Primer Congrés Obrer de la Regió Espanyola, que serà presidit pel propi Farga.»

A partir d'aquí, Manuel ens porta a veure al biografat com el gran impulsor de la creació de la Federació de la Región Española (FRE), ja dintre de l'AIT. Als viatges per assistir als Congressos, on va conèixer Bakunin, amb qui va mantenir abundant correspondència que com ens informa l'autor del llibre, està perduda. Després el pas per la Primera República, la persecució de l'Internacional i la clandestinitat amb el final de la FRE que es va reencarnar posteriorment en la FTRE, al 1881.

En relació als escrits de Rafael Farga Pellicer tenim que destacar el llibre *Garibaldi: Historia liberal del siglo XIX*, escrit amb el pseudònim de Justo Pastor de Perico. Una obra impressionant en dos volums de 2.395 pàgines i amb col·laboradors com Anselmo Lorenzo o Josep Lluanas, entre d'altres. El llibre es completa amb uns annexos on trobem diverses notes inèdites d'Eudald Canivell, trobades per Manuel a l'Institut Social d'Amsterdam, així com correspondència, informes i discursos que ens apropen una mica més al personatge.

Farga Pellicer va morir, només amb 46 anys, el 14 d'agost de 1890. Una mort prematura que el va impedir continuar amb la tasca de creació del concepte d'anarcosindicalisme que es va concretar amb la fundació de la CNT, al 1910. Llibre imprescindible d'un dels homes cabdals de l'anarquisme i de l'anarcosindicalisme al segle XIX i per poder entendre el perquè de la posterior conversió majoritària de la classe obrera espanyola a les idees llibertàries.

Carles Sanz